

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Univers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prave
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

25 De Fraudibus in ludo fieri solitis, ex quib[us] nascitur restitutionis
obligatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

rum. Diximus autem (ex iure cōmuni) quia alicubi, vt puta in Hispania, existat lex Regia, vt Sotus, & Couarruias, & Nauarrus, quæ in conscientia reddidit irritas huiusmodi promissiones; immo etiam solutiones quotiescunque luditur in pecuniam absentem, fide data, vel constituto pigore.

Quæres, Quid si Titius promittit expresse, se non vsurum beneficio iuris cōmunis concedentis ei repetitionem? Respondetur, tunc in conscientia non posse repetere, vel retinere sibi, quod perdidit; quia cessit iuris iūto: & licet lex sit propter bonum commune lata; est tamen in fauorem, & gratiam eorum, qui in ludo perdunt. Ita Sotus loco citato: præsertim si Titius ludo perdidit: & multo verius est hoc, si sequamur primam opinionem supra dictam.

Octauo quæritur, An qui perdidit, & soluit, possit pacisci cum eo, qui lucrificet; vt restituat ei dimidiam partem lucri: alio qui minatur se vsurum privilegio legis, & repetiturum totum lucrum? Respondetur, eum posse licite pacisci; quia ius habet ex auctoritate legis totum lucrum solutum repetendi: ergo potest conuenire cum eo, qui lucrum fecit, quod repetet totum lucrum, nisi dimidiam partem ei restituerit.

De fraudibus in lucro fieri solitis, ex quibus nascitur restitutionis obligatio.

CAPVT XXV.

NO TANDVM est primo, legem ludi esse, vt ludus sit ex vtraque parte æqualis. Exempli gratia: Finge Titium, & Caium alicui ludere: lex ludi est, vt ex æquo vterque possit vincere; & vinci, id est, vt vterque possit ex æquo lucrificare, & perdere: quare si alter tantum possit vincere, vel lucrificare, & nihil possit perdere, licet sit in ludo victus; non erit ludus ex vtraque parte æqualis.

Secundo notandum est, in ludo, si quis iniusta simulatione, deceptione, dolo, vel fraude vsus, aliquid acquirit, teneatur ad restitutionem, tam illius, quod per fraudem acquisiuit; quam illius lucri, à quo alterum ne consequeretur, per fraudem iniustam impeditur: in hoc enim conueniunt Auctores. Nam in huiusmodi fraudibus, iniustitia contra alterum committitur, tam ex parte lucri, quod acquiritur; quam ex parte lucri, à quo alter impeditur, ne in ludo consequatur.

Tertio notandum: Iniusta est deceptio in ludo; si quis ludendo lucrificat, suffurando chartam, aut signis chartas notando; vt sciat, quod secundum leges ludi deberet esse occultum; hoc est, vt sciat quando sibi, vel aduersario melior, aut peior ludi fors contingat.

Deinde si quis ludat chartis, quas vsu, & consuetudine optime dignoscit à tergo, cum eas aduersarius ignoret: aut ita artificiose, & ex industria componit chartas, vt melior sibi fors ludi contingat.

Primo quæritur, An qui alium trahit ad ludum, teneatur ei restituere, quæ in eo ludo lucrificet? sunt duæ opinioniones.

Prima asserit obligari ad restituendum: ita Sanctus Thomas, Alexander, & Bonauentura loco supra citatis, & probant; quia cum quis ad ludum trahitur, ludit inuoluntarie; & consequenter si quid perdit, inuoluntarie perdit.

Secunda opinio asserit, non obligari ad restituendum: sic Adrianus loco supra citato. quod inde probat; quia non quicumque ad ludum trahitur, solet inuoluntarie trahi: nam sæpe trahuntur aliqui precibus, licet aliqui impor-

tunis; aliquando conuictis, aliquando minis, & metu non cadente in constantem virum. Hæc autem singula minuant quidem voluntarium ex parte, sed non tollunt in totum. Caietanus vero, Sotus, & Couarruias supra citatis locis, conciliant has duas opinioniones: ita vt prima sit vera, quando quis trahitur vi, fraude, mendacio, vel metu, & minis, immo etiam conuictis; secunda vero locum habeat, quando quis solum trahitur suauis, vel precibus.

Ceterum huiusmodi conciliatio non videtur satisficere, cum quia Sanctus Thomas, & Bonauentura in vniuersum videntur esse locuti de trahente alium ad ludum quomodocunque; quia cum ipsi fuerint in ea opinione, quam supra retulimus; quod nempe acquisita per ludum lege prohibita, restitui debeant siue ei, qui perdidit, siue pauperibus: consequenter senserunt, quod si quis alium traxerit ad ludum, & lucrificet; teneatur lucrificata restituere ei, & non pauperibus: quia obligatio restituendi secundum eos nascitur ex hoc, quod lucrum sit acquisitum ex ludo, lege prohibita. obligatio vero restituendi ei, qui perdidit, oritur secundum eos ex eo, quod is, qui perdidit, tractus est ad ludum: & ita consequenter non meretur priuari re, quam perdidit: non quia inuoluntarie simpliciter sit tractus; sed quia quomodocunque sit tractus: quoniam semper eo ipso, quod tractus est, melioris est conditionis, vt ipsi potius habent restitutum, quam pauperibus; supposito, quod Sanctus Thomas, & Alexander, & Bonauentura supponunt secundum suam opinionem; quod is, qui lucratur, non potest sibi lucrum retinere.

Quare semper restat difficultas, an qui alium trahit ad ludum, in conscientia teneatur lucrificata restituere ei, qui perdidit? In qua re certum est apud omnes, obligari ad restituendum, quicumque traxerit alium ad ludum, vi, vel fraude, vel metu cadente in constantem virum; quia sic tractus inuoluntarie perdit, si quid ludendo amittit.

Caput difficultatis eo maxime nititur, An si Titius Caium trahat ad ludendum conuictis, vel importunis precibus, vel minis, aut metu leui: teneatur in conscientia restituere, si quid lucrificet à Caio?

Sotus, Couarruias, & Nauarrus aiunt esse obligatum; quia singula ista videntur vim inferre, & tantam verecundiam injicere, vt Caius coactus ludadat.

Adrianus asserit non esse obligatum; quia predicta non tollunt in totum voluntarium; licet ex parte minuant. Et in contractibus, inter quos etiam ludus est, sufficit huiusmodi voluntarium; sed prima opinio magis placet.

Insuper notandum est, contingere posse, vt quis ad ludum trahatur inuitus; & postea ludere incipiat omnino voluntarie; & tunc si perdidit, non tenebitur is, qui lucrificet, ei restituere; qui licet vi tractus sit ad ludum, voluntarie tamen postea ludit.

Secundo quæritur, An si Titius Caium in ludo decipiat, iuxta ludi leges vtrique collusori communes, teneatur ei restituere, quod lucrificet? Respondetur, non teneatur, quia huiusmodi deceptio non est contra iustitiam: cum quia his legibus vterque sponte se subiecit: tum quia deceptio est secundum leges ludi vtrique collusori communes: & sicut vnus in ludi tactu casu decipitur; ita alter in alio eiusdem ludi iactu casu decipi etiam solet. Ita Couarruias, & Medina loco supra citatis.

Vnde sequitur, Quid sit dicendum in quibusdam casibus. Verbi gratia, contingit, vt Titius ludens cum Caio chartis, certo sciat se victurum, eo quod superiores & potiores partes sibi in ludo casu contigerint; & ideo spem non auget, non teneatur restituere, quod tunc eo casu lucrificet; ita Medina, & Couarruias. Item, idem Caius sciens certo sibi partes inferiores euenisse, & consequenter se

vincendam, ex industria auget sponfionem, quasi dissimulans se potiores partes habere, vt aduersarius deterritus cedat, & ita eo cedente, Titius lucratur; non tenetur Titius ad restitutionem eius, quod lucrificerit; quia talis simulatio, & deceptio est iuxta leges ludi communis.

Idem etiam Titius, casu potiores partes consecutus, simulat sibi inferiorem sortem euenisse, vt aduersarius spe victoriae sponfionem auget, quo augente, ipse deinde Titius etiam auget, & lucratur: non tenetur ad aliquam restitutionem; quia huiusmodi etiam simulatio est in ludo conlucta: sicut in bello hostes simulat licite fugam, vt deinde aduersarios incautos vincant.

Tertio quaeritur, An si Titius ludendo cum Caio, scienter dicat se habere plura puncta, quam habet, ob quod lucratur, ad restitutionem talis lucri teneatur? Similiter, An si Titius aduertit collusorem Caium errore dicere se pauciora puncta habere, ob quod perdit, & de hoc nihil monet Titius, ad restitutionem huius lucri teneatur? Similiter, An si Titius accipiat primum locum, quem ludo appellant manum, cum tamen in ludo deberetur, teneatur ad restitutionem eius, quod lucrificerit? Respondetur, in his casibus esse restitutionem faciendam; vt ait Nauarrus *capit. vigesimo, numer. 17.* licet in tertio casu, vt recte ait idem Nauarrus, non debeat restitui totum, quod est lucrificatum: sed quantum illud ius prioris loci, quod Caius habebat, valet: sicut qui herid segetes, vel messes alicuius, non tenetur illi restituere quantum illi in area redditur esse, sed quanti aestimatur cum spe: nam lucrum in spe semper minoris aestimatur, quam lucrum in re.

Quarto quaeritur, An si Titius certo sciat se in ludi peritia, & dexteritate esse longe superiorem Caio, licite possit cum eo ludere, & sibi in conscientia retinere, quicquid lucrificerit ab eo? Respondetur, si ita certo scit, vt certam habeat in ludo victoriam, & nullum incurrit iacturæ periculum: nec Titium licite posse ludere, nec retinere lucrum; quia Titius, & Caius, non sunt in ludo æqualis conditionis. Si vero Titius non sit de sua victoria certus: sed tantum probabiliter credat se victurum, tunc, & licite potest ludere, & retinere lucrum; quia in eo casu non sunt Titius, & Caius inæquales. Idem est dicendum, si peritia ludendi non sit in Titio notabiliter maior, quam in Caio.

Ex dictis sequitur, Quid sit dicendum, si Titius certo sciat se in ludi peritia esse longe superiorem Caio, & tamen simulat se parum nosse, immo se sicut vinci in primo, vel secundo ludi iactu: vt deinde facilius, & melius semper vincat Caium: tunc enim tenetur ad restitutionem eius, quod lucrificerit; quia eiusmodi simulatio est contra iustitiam.

Quæres, Quid si Titius in ludi peritia longe superior Caio, moueat ipsum Caium nollesse cum eo ludere, quia scit longe se esse superiorem ipso Caio, & nihilominus Caius sic admonitus, & certior factus, non vult à ludo desistere: sed potius virget Titium, vt secum ludat: An in eo casu Titius, si in ludo victor extiterit, licite sibi, quod lucrificerit retineat? Respondetur, licite sibi partem lucrum retinere; quia in eo casu sibi imputare debet Caius, si in ludo vincitur, siquidem est monitus de impari conditione.

Item Caius sponte sua potest suo iuri cedere, ita vt velit ludere cum eo, quem scit se longe superiorem esse in arte ludendi.

Item Caius licet in ludo inferior, potest sponte sua ludere gratia oblectationis, quamuis sciat se in ludo vincendum.

Quinto quaeritur, Quid sit dicendum si Titius, & Caius alea ludant, & Titius habet bona, quæ potest iure alienare, ac ita in ludo perdere; Caius vero cum sit filiusfamilias, vel omnino pauper, nihil habet, quod possit iure alienare, & proinde nihil habet, quod possit in lu-

do perdere, An in hoc casu Caius, si lucrificerit, possit tuta conscientia lucrum retinere? Ratio dubitandi est, quia ludus in hoc casu non est ex vtraque parte æqualis; siquidem Titius habet bona, quæ potest perdere, Caius vero nihil. Et intelligitur dubitatio, quando Titius nouit Caium nihil habere, quod possit perdere; quia scit eum filium familias, vel omnino pauperem: nam si bona fide putat bona habere; quæ potest facile exponere, tunc conuenit inter Doctores, Caium, si lucrificerit, non posse in conscientia lucrum retinere; quia deceptus est Titius, putans Caium aliquid boni habere, quod possit perdere. Respondetur, in hac re esse duas opiniones. Primam eorum, qui dicunt, non posse Caium lucrum retinere; quia sicut nihil potest perdere, ita nihil potest lucrificere, & collutores debent esse conditione pares. Ita Sotus loco citato; & Alcozet *tractat. de ludo, capit. 16.*

Secunda opinio ait, posse Caium tuta conscientia retinere lucrum. Sic Medina, Nauarrus, Franciscus Garzia *loco supra citato.* Hæc opinio est verior, quia scienti, & volenti nulla fit iniuria. Sed Titius in proposito casu ludens cum Caio, scienter vult exponere se periculo perdendi absque spe lucrificandi.

Item Titius potest ludere solum animi gratia, cum periculo perdendi, absque spe lucri. Demum Titius sponte sua potest donare aliquid ex bonis suis Caio; ergo potest eidem etiam donationem sub conditione facere, nimirum si Caius ipsum in ludo vicerit.

Sexto quaeritur, An in ludo requiratur æqualitas ex vtraque parte, tam in lucro, quam in iactura? quod est quaerere, An si Titius, & Caius ludant alea, & Titius habeat plus pecunie in ludo expositæ, & Caius multo minus pecunie, & nihilominus Caius lucrificerit totam pecuniam, possit tuta conscientia retinere? Ratio dubitandi est; quia non est æqualis conditio ex parte vtriusque, cum Caius non habeat tantam pecunie summam, quam possit perdere, quantum habet Titius. Respondetur, huius dubij duplicem sensum esse posse. Primus est, An Caius in primo iactu ludi habens tantum quinque nummos, quos possit perdere; lucrificans alios quinque Titij, & mox in secundo iactu ludi exponens decem nummos, quos iam habet, & lucrificans alios decem Titij; & in tertio iactu exponens ludo viginti, quos iam habet, & acquirens alios viginti Titij, & sic deinceps: An, inquam, Caius habens tantum quinque nummos, possit per multos ludi iactus acquirere à Titio centum, vel mille nummos? & in hoc sensu Sotus, & Alcozet *loco supra citatis*, videntur asserere, non posse. Sed, vt recte Nauarrus, & Franciscus Garzia aiunt, in hoc sensu, certum est posse acquirere Caium tuta conscientia centum, immo mille nummos Titij; quia sic semper est æqualis conditio ludi ex parte vtriusque. Nam sicut in primo iactu Caius solum habet quinque, quos possit perdere, sic solum acquirit quinque: & in secundo iactu sicut iam habet decem, quos possit perdere, ita acquirit decem, & sic de singulis alijs iactibus vsque ad centum, vel mille. Deinde, hoc passim accidit in ludo, vt quis cum incipit ludere, pauca habeat bona, & deinde paulatim acquirendo fiat ludoditor: nam quo amplius ludit, eo amplius acquirit, & eo plus in ludo exponit.

Alter sensus est, An Caius primo iactu habens tantum quinque, quæ possit perdere, licite acquireret sex, septem, vel eo amplius à Titio? & in hoc sensu dicendum est, ex natura rei non posse licite acquirere, quia non est æqualis conditio ludi ex parte vtriusque: ex accidenti tamen fieri potest, vt licite Caius acquirat. Verbi gratia, Si Titius exponens ludo sex, vel septem, vel eo plus, certo nouerit Caium non habere nisi quinque, quæ possit perdere: tunc enim, vt præcedenti dubio diximus, scienti, ac volenti non fit iniuria: & potest Titius sponte sua ludere cum Caio minus pecunie habente, oble-

stationis gratia : & potest similiter maioris lucri donationem facere sub conditione, si Caius vicerit in ludo.

Septimo queritur, Quid sit dicendum de eo, quod sepe accidit in ludo; verbi gratia: Caius, & Titius ludunt; & Titius, quia putat sibi contigisse potiorum ludi sortem, auget sponsonem, dicendo: expono ludo in hoc iactu totam pecuniam, quam habeo; & Caius similiter sperans se victurum in illo iactu, ratam habet sponsonem, dicens: & ego quoque expono in hoc iactu ludi, totum, quod habeo; An si Caius multo minus pecunie habeat, quam Titius, licet acquirat totam pecunie maioris summam, quam exponit ludo Titius? Respondet Alcozer loco citato, non posse Caium acquirere, quia non est æqualis conditio ludi ex parte utriusque. Sed verius est, quod ait Franciscus Garzia, posse acquirere in sponsonibus, quæ Italice dicuntur *Scommesse*, & Hispanice *Apuestas*: quod quidem passim fit: vnus enim exponit periculo magnam pecunie summam, vt minorem acquirat. Item passim fieri videmus, vt quis vendat libertatem suam ad remigandum in t'remibus, pro pecunia, quæ est longe inferior libertate.

De his, cum quibus potest iure aliquis ludere, quantum ad hoc, vt possit ludendo lucrifacere.

CAPVT XXVI.

NO TANDVM est, vt quis lucrum in ludo partum possit tuta conscientia retinere, opus esse, vt ludat cum eo, qui habeat ius alienandi pecunias, vel res suas. Nam si reuera ludatur cum eo, qui nihil boni habet, quod possit iure alienare, tunc lucrum, quod ex eo ludo acquiritur, restitui debet; quia est acceptum ab eo, qui non potuit eius lucri dominium in alium transferre. Exempli gratia: si ludas cum filiofamilias, vel cum religioso professo, vel cum fure, vel cum depositario, vt dicemus per singula.

Primo queritur, An si Caius aliquid acquirat ludendo cum fure, vel depositario, vel usurario, teneatur restituere lucrum vero domino, an ei, à quo acquisiuit? Respondetur, certum esse, si Caius ludo acquirat rem furtiuam in specie, & substantia sua exstantem, teneri ad restituendum eam vero domino; quia res furtiua, quamdiu existat, debita est suo domino. Et idem dicendum est, si Caius acquirat ludo rem Sempronij, quam Titius depositarius ludo exposuit. Idem etiam dicendum, si Caius acquisiuit ludendo vas aliquod argenteum, vel vestem scticam, quam Titius ex v'suris habitam ludo exposuit; quia depositarius rei depositæ dominium non habet, nec usurarius rei per v'suram acquisitæ, quando non est v'su consumpebilis.

Tota igitur difficultas est, An si Caius ludat cum Titio fure, & acquirat pecunias, vel res, quas Titius ex furto sibi comparauerat, teneatur ad restitutionem? & ad hoc dicendum est: Si fur ex re furtiua, qualis est pecunia, ludendo, vel negotiando acquirat, vel alias pecunias, vel res, vel merces, tunc illorum sit vere dominus: licet semper teneatur restituere tantum pecunie, quantum est furatus, & lucrum, quod perijt domino rei, & damnum, quod illi euenit ex furto, & mora restituendi rem furtiuam. Ex quo sequitur, vt fur possit in ludo perdere tamquam dominus huiusmodi pecunias, vel merces supradictas; & consequenter Caius lucri faciens, non teneatur ad restitutionem. Idem est dicendum de depositario clausum, vel obfignatum; sed tantum numeratum. Idem etiam est dicendum de lucro usurario, quod

consistit in pecunia, vel in his rebus, quæ constant ponere, vel mensura.

Secundo queritur, An si Caius ludat cum Titio, quem nouit esse filiumfamilias, possit tuta conscientia retinere lucrum ab eo acquisitum? Respondetur in hoc esse videndum, an Titius filiusfamilias habeat bona castrensia: nam huiusmodi bonorum habet filiusfamilias administrationem, & dominium; & ita iure potest ea alienare, & in ludo perdere. Talia sunt bona, quæ habet Titius ex militia parata.

Item si Titius habeat bona quasi castrensia: nam etiam huiusmodi bonorum habet dominium, & administrationem: talia sunt bona, quæ acquiruntur Titio ex aliquo actu litterario; vt quia est Professor, vel Doctor alicuius facultatis; vel ex aliquo officio publico, vt quia est Aduocatus, Iudex, vel notarius.

Item si Titius acquirat aliqua ex eo, quod sit clericus in sacris ordinibus constitutus: talia etiam sunt bona, quæ quis clericus ex suo beneficio Ecclesiastico habet; aut quæ quis habet ex donatione Regis, Principis, vel Regine, non intuitu patris donata. Ex omnibus istis bonis, si filiusfamilias aliquid ludendo perdit, is qui acquirit, non tenetur in conscientia restituere.

Sed quid dicendum, inquit, quando filiusfamilias in ludo perdit aliquid ex suis bonis aduentitijs; qualia sunt ea, quæ habet donata sibi ab aliquo, sine v'illo patris intuitu? Respondetur, videndum esse tunc, an talium bonorum pater administrationem habeat, aut v'sufructum, vt iure potest habere, licet dominium, & proprietatem ad filium pertineat. Et tunc is, qui in ludo acquirat a filiofamilias aliquid ex huiusmodi bonis, tenetur restituere patri, quatenus læsi est in v'sufructu, quem potuit habere ex dictis bonis in ludo perditis à filio. Imo si patri non fiat restitutio, debet fieri post mortem patris fratribus, quatenus læsi sunt in emolumento, vel commodo, quod potuit ad eos peruenire ex v'sufructu, quem pater habuisset, nisi hæc bona ludo perijissent; nisi forte is, qui lucrificat, certo nouerit patrem noluisse, vt fieret restitutio sibi, vel fratribus post mortem suam; nam tunc nulla est obligatio restituendi: potuit enim pater cedere v'sufructum, qui ipsi ex iure competit in bonis filij aduentitijs. At veto si pater huiusmodi bonorum administrationem, & v'sufructum à filio non petiit, sed relinquit ei, tunc potest filius ex istis bonis aliquid ludo exponere; ita vt is, qui lucrificet, non teneatur restituere. Et hoc ita est verum, vt nihil referat, quod administrationem filio relinquat ex ignorantia iuris; hoc est, putans ad se non pertinere talium bonorum administrationem: scus esset, quando eam relinqueret ex ignorantia facti, hoc est, putans filium nulla bona aduentitia habere.

Sequitur ex dictis, iure posse filiumfamilias ludo exponere ea, quæ ex suo labore, industria, aut seruitio acquirunt extra domum constituta.

Item ea, quæ habet sibi donata à patre ad suam recreationem; quando vero est in domo paterna, si aliquid amplius suo labore, opere, vel ministerio acquirat, quam expendat pater in eo alendo, potest filius sibi referuare, & illud ludo exponere.

Quæres, Quid sit dicendum de bonis profectijs filij, an iure possit filius ea ludo exponere? Respondetur, bona profectiua dici, quæ acquiruntur filius ex pecunijs, vel bonis patris, & horum bonorum tam dominium, & proprietatem, quam administratio, & v'sufructus ex iure ad patrem pertinet, & consequenter filius ista bona cum non possit alienare, non potest consequenter ludo exponere: quod si perdidit; is, qui ea lucrificet, tenetur ea restituere patri, vel post mortem eius fratribus.

Tertio queritur, Quid sit dicendum, si filiusfamilias ex pecunijs patris ludendo lucrificet alias pecunias? lucrum illud pertinebit ad patrem, eo quod sit ex eius pecunijs acquisitum; an vero ad filium, ita vt filius ius habeat